

INTERNATIONAAL 1: BEWUSTZIJN (INTERCULTURELE) DIVERSITEIT

COLOFON

Boom beroepsonderwijs
info@boomberoepsonderwijs.nl
www.boomberoepsonderwijs.nl

Auteur: Joan Kruitwagen
met bijdragen van: Stichting Werelderfgoed Nederland i.s.m. Zeeman & de Regt Onderwijskundigen
www.werelderfgoed.nl / www.zeemanderegt.nl

Eindredactie: Anka Jacobs

Titel: Internationaal 1: Bewustzijn (interculturele) diversiteit

ISBN: 978 90 372 6236 0, maakt deel uit van pakket 978 90 372 6235 3

Bronvermelding: Shutterstock.com: AGIF, Beijersbergen, Gertan, Jan Kranendonk, Marco Iacucci EPP, Maxisport, TonyV3112, Victor_Maschek_Shutterstock

Eerste druk/eerste oplage
© Boom beroepsonderwijs 2022

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom beroepsonderwijs, te vinden op www.boomberoepsonderwijs.nl

INHOUDSOPGAVE

1. WERKEN MET DIT KEUZEDEEL	4
2. CULTUUR	6
3. CULTUURVERSCHILLEN	22
4. INTERCULTURELE SAMENWERKING	32
5. WERELDERGOED VERBINDT!	44
6. UITDAGING	60

DIGITALE LEEROMGEVING

Bij sommige opdrachten heb je hulpmiddelen nodig. Bijvoorbeeld filmpjes, formulieren of een link naar een website. Deze staan allemaal in de digitale leeromgeving. Dit icoontje verwijst naar de digitale leeromgeving. Om hier te komen ga je naar digitaal.boomonderwijs.nl/beroepsonderwijs.

Eerste keer inloggen in de digitale omgeving

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken moet je je licentie activeren.

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boomberoepsonderwijs.nl/licentie.
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

INTERNATIONAAL 1: BEWUSTZIJN (INTERCULTURELE) DIVERSITEIT

Dit keuzedeel gaat over diversiteit en over de verschillen tussen culturen. In Nederland leven mensen uit verschillende culturen naast elkaar. Als je om je heen kijkt, in de buurt waar je woont, op school, in de bus, in de trein, op de Nederlandse televisie: overal zie je mensen met een andere culturele achtergrond. Zo'n 900.000 inwoners zijn vanuit een andere cultuur naar Nederland gekomen. Daarnaast zijn er ruim een miljoen Nederlanders met een dubbele nationaliteit: zij hebben twee paspoorten. Ook wonen en studeren of werken er veel mensen uit het buitenland tijdelijk in Nederland.

Om goed te kunnen samenwerken met mensen met een andere cultuur is het belangrijk te weten wat je eigen culturele identiteit is en hoe deze een rol speelt in jouw communicatie. Ook is het belangrijk iets te weten van andere culturen en de manier van communiceren in die culturen. Op die manier kun je zaken vanuit de ander bekijken en bepalen in hoeverre jij je wilt aanpassen aan de ander.

 Bekijk het filmpje. Dit is een goed voorbeeld van cultuurverschillen en hoe moeilijk het is om een andere cultuur te begrijpen.

LEERDOELEN

1. Je weet wat cultuur is.
2. Je kent de kenmerken van je eigen (en de Nederlandse) cultuur.
3. Je begrijpt de ui-theorie van Hofstede en kunt deze toepassen.
4. Je begrijpt hoe je eigen cultuur je gedachten en je gedrag beïnvloedt.
5. Je weet wat vooroordelen zijn en herkent deze in contact met anderen.
6. Je begrijpt wat cultuurshock is.
7. Je herkent verschillen en overeenkomsten tussen culturen.
8. Je begrijpt hoe mensen en verschijnselen invloed kunnen hebben op cultuur.
9. Je begrijpt de theorie van Pinto over F- en G-culturen en kunt deze toepassen.
10. Je weet wat interculturele sensitiviteit is en in hoeverre je dat zelf bent.
11. Je kunt je verplaatsen in mensen met een andere culturele achtergrond.
12. Je kunt in contact met anderen omgaan met cultuurverschillen.
13. Je bezit kennis over UNESCO en Werelderfgoed.

14. Je kunt de kennis over Werelderfgoed inzetten als een manier om naar cultuur te kijken en erover in gesprek te gaan.
15. Je bent je bewust van de waarde en betekenis van Werelderfgoed.

Dit keuzedeel bestaat uit:

- *Theorie en opdrachten*

Hierbij leer je over en oefen je met de praktijk. In sommige opdrachten werk je aan beroepsproducten, deze opdrachten herken je aan . Deze beroepsproducten kun je verzamelen in je portfolio en heb je nodig om de uitdaging aan het einde van dit keuzedeel goed af te ronden.

De beroepsproducten in dit keuzedeel zijn:

- *ui-diagram eigen cultuur*
- *omschrijving eigen referentiekader*
- *analyse invloed andere culturen*
- *vlog eigen interculturele sensitiviteit*
- *collage cultuurverschillen op de werkvloer*
- *verslag cultuurverschillen op de werkvloer*
- *programma voor buitenlandse collega's samenstellen.*

- *Test je kennis*

Hiermee kun je zelf je kennis van de theorie testen.

- *Uitdaging*

Dit is het eindproduct en de afronding van het keuzedeel. Hier werk je gedurende het hele keuzedeel naartoe. En hier wordt je op beoordeeld.

Voor de uitdaging van dit keuzedeel analyseer je van vijf organisaties in jouw beroepsveld hoe zij te maken hebben met cultuur en cultuurverschillen. Je geef je eigen visie hier op en je verwachtingen voor de toekomst.

- *Theorietoets*

Je docent besluit of je ter afsluiting een theorietoets maakt.

Iedereen groeit op in een bepaalde cultuur. Het gaat over van generatie op generatie. Je weet niet beter dan dat iets zo is of hoort. Pas wanneer je kennismaakt met andere culturen zie je dat elke cultuur zijn eigen kenmerken heeft.

In dit hoofdstuk bekijk je welke kenmerken jouw cultuur (en de Nederlandse cultuur) heeft. Ook ontdek je hoe jouw cultuur je gedachten en je gedrag beïnvloeden.

AAN HET EIND VAN DIT HOOFDSTUK

1. weet je wat cultuur is.
2. weet je wat de kenmerken van je eigen cultuur (en de Nederlandse) zijn.
3. begrijp je de ui-theorie van Hofstede en kun je deze toepassen.
4. begrijp je hoe je eigen cultuur je gedachten en je gedrag beïnvloeden.
5. weet je wat vooroordelen zijn en herken je deze in contact met anderen.

OPDRACHT 1 Oriëntatie Cultuur

Bekijk het filmpje. Vertel in maximaal 50 woorden wat de maker van deze film probeert duidelijk te maken.

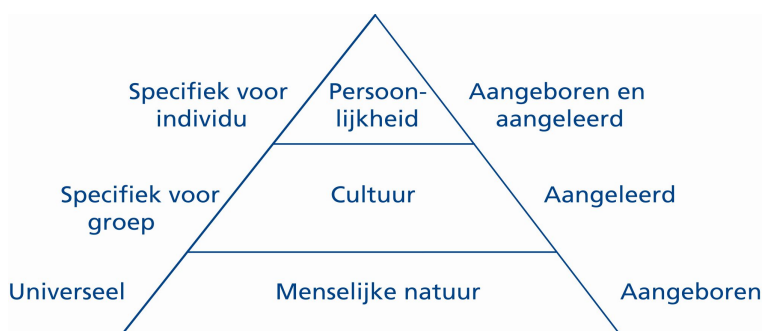
CULTUUR

Cultuur is een vorm van mentale programmering. Het zijn patronen van gedachtes, gevoelens en gedrag.

Mentale programmering bestaat op drie niveaus:

1. menselijke natuur
Deze patronen zijn aangeboren en daarmee universeel, alle mensen hebben dit in zich.
Bijvoorbeeld: Alle mensen kunnen zich wel eens boos, verdrietig of bang voelen.
2. cultuur
Deze patronen zijn aangeleerd en zijn specifiek voor een groep mensen. Het maakt het verschil tussen de ene en de andere groep mensen. Cultuur gaat over van generatie op generatie.
Bijvoorbeeld: In sommige culturen is het niet netjes als een jongere een volwassene recht in de ogen aankijkt tijdens een gesprek. Kinderen leren van hun ouders dat zij dit niet moeten doen en zij leren dat hun kinderen ook weer.
3. persoonlijkheid
Deze patronen zijn zowel aangeboren als aangeleerd en maken een persoon uniek.

Je mentale programmering bepaalt hoe je reageert op alledaagse zaken als groeten, eten, tonen van emoties enzovoort.

Drie niveaus van mentale programmering.

Waarden en normen

Elke cultuur heeft zijn eigen waarden en normen. **Waarden** zijn de dingen die je belangrijk vindt. Bij iedere waarde horen bepaalde **normen**. De normen zijn de regels waar je je aan moet houden om een bepaalde waarde in praktijk te kunnen brengen.

Voorbeeld

Waarde: Vrijheid van meningsuiting

Norm: Als je ergens iets van vindt, mag je dat gewoon zeggen.

Waarde: Respect

Norm: Ouderen spreek je aan met u.

Religie

Veel culturen hebben een religie of geloofsovertuiging als basis. Een religie bevat veel waarden, normen en gewoontes en helpt het ontstaan en het doel van de mensheid te verklaren. De vijf grootste religies en geloofsovertuigingen wereldwijd zijn: boeddhisme, christendom, islam, hindoeïsme en jodendom.

Cultuur en religie zijn twee verschillende dingen, maar lopen vaak wel door elkaar. Het katholieke geloof heeft bijvoorbeeld als basis de bijbel. Dit is wereldwijd zo. Maar een katholiek in Mexico viert bijvoorbeeld Dios de los Muertos, een feestdag waarbij de doden worden herdacht en mensen zich verkleden als skelet. Dit wordt op een katholieke feestdag gevierd, maar in de bijbel staat niets over deze feestdag genoemd. Een katholiek in Europa viert deze feestdag niet. Deze feestdag is dan ook onderdeel van de Mexicaanse cultuur en hoort niet bij religie.

Cultuurverandering

Culturen blijven niet eeuwig en altijd hetzelfde. Ze veranderen omdat mensen veranderen. De basis blijft steeds hetzelfde. Maar doordat culturen kennismaken met andere culturen kunnen er ook dingen overgenomen worden. Bijvoorbeeld Chinees, Turks of Surinaams eten, het gebruik van Engelse woorden in onze taal enzovoort.

OPDRACHT 2 Cultuur

Wat is cultuur volgens jou?

OPDRACHT 3 Mentale programmering

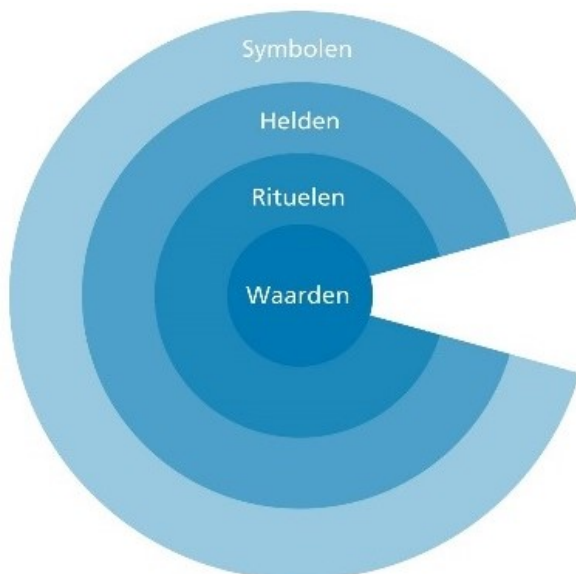
Vul de tabel in. Gaan de gedragingen over universele (u), culturele (c) of persoonlijke (p) mentale programmering?

GEDRAG	U	C	P
Slapen met je raam op een kier.			
Wegrennen voor een gevaarlijk dier.			
Man houdt de deur open voor een vrouw.			
Rijst eten voor het ontbijt			
Regelmatig eten.			
Eten met mes en vork.			
Verdrietig zijn bij het overlijden van een familielid.			
Nummer 13 niet op je voetbalshirt willen.			
Telefoon opnemen met het zeggen van je naam.			
Met respect behandeld willen worden.			

HET UI-DIAGRAM

Een cultuur kun je omschrijven aan de hand van bepaalde kenmerken. Hofstede gebruikt hiervoor het ui-diagram.

Het ui-diagram is opgedeeld in vier ringen die samen een cultuur vormen. De buitenste ring zijn de symbolen, deze veranderen het snelst. De kern van de ui zijn de waarden die de basis vormen van een cultuur.

Het ui-diagram.

Symbolen

De buitenste laag bestaat uit symbolen zoals kleding, haardracht, woordgebruik, taal, voorwerpen en gebaren. Deze kenmerken veranderen snel. Als je bijvoorbeeld een tv-programma of film van tien jaar geleden bekijkt, dan zie je hoeveel er in tien jaar is veranderd.

Helden

De één na buitenste laag van de ui bestaat uit helden. Helden zijn dode of levende personen die in hoog aanzien staan en die grote invloed hebben (gehad). Het kunnen zowel echte als niet echt bestaande personen zijn. Voetballers en muzikanten, maar ook stripfiguren bijvoorbeeld. De media maakt de invloed van helden vaak nog groter door ze regelmatig aandacht te geven.

Rituelen

De laag die het dichtst bij de kern zit, zijn de rituelen. Rituelen zijn gebruiken die in een cultuur belangrijk zijn in sociaal of religieus opzicht. Voorbeelden hiervan zijn oliebollen eten op 31 december, Moederdag, Sinterklaas of de dodenherdenking op vier mei. Maar je kunt ook denken aan bijvoorbeeld spaghetti eten op zaterdag of op vakantie gaan met de caravan. Dit noem je gewoonten. Rituelen hebben vaak een meer officieel karakter.

Waarden

In het binnenste van de ui zit het hart van een cultuur, de waarden. Waarden worden gevormd door onze opvoeding. Aan waarden kunnen uitspraken gekoppeld worden zoals 'wij doen dit nu eenmaal zo', 'dat zijn we gewend', en 'dat vinden wij hier belangrijk'. Vanaf je eerste levensjaren leer je wat hoort en wat niet hoort. Je leert wat gebruikelijk is in een cultuur. Op tijd komen voor een afspraak en respect tonen bijvoorbeeld.

Waarden zijn niet altijd makkelijk te zien voor een buitenstaander. Hierdoor ontstaat soms miscommunicatie in interculturele contacten. Het is daarom goed om je bewust te zijn van de waarden van je eigen cultuur en de waarden van andere culturen.

In veel culturen zijn de waarden ongeveer hetzelfde. Zo is in de meeste culturen respect een belangrijke waarde. Maar hoe je respect voor een ander laat zien, verschilt vaak per cultuur. Zo is het in de ene cultuur respectvol om de ander wel tijdens een gesprek aan te kijken, terwijl dit in een andere cultuur juist niet respectvol is.

(Bron: Hofstede, G.J. (2005). *Allemaal Andersdenkenden*. Amsterdam, Uitgeverij contact.)

OPDRACHT 4 Eigen cultuur [BP]

- a. Beschrijf je eigen cultuur. Gebruik hiervoor het ui-diagram. Noem de belangrijke symbolen, helden, rituelen en de waarden van jouw cultuur.
